

HENRIËTTE ROLAND HOLST-
VAN DER SCHALK

DE STEM DIE ROEPT

ZES KLEINE SPELEN EN KOREN

ROTTERDAM
W. L. & J. BRUSSE N.V.

Een lijst van de voornaamste werken door
Henriëtte Roland Holst-Van der Schalk
is op de bladzijden 73—74 opgenomen.

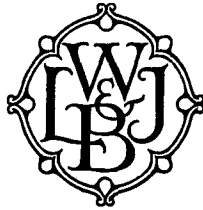
DE STEM DIE ROEPT

DE STEM DIE ROEPT
ZES KLEINE SPELEN EN KOREN

DOOR

HENRIETTE ROLAND HOLST
VAN DER SCHALK

ROTTERDAM MCMXXXVI
W. L. & J. BRUSSE N.V.

HYMNE AAN HET LEVEN

Alt, bariton, tenor, sopraan, koor, koren van jongeren, volwassenen, ouden van dagen, vrouwen, kinderen, jongelingen, meisjes.

MISERERE

Alt

Erbarm u onzer,
erbarm u onzer, o God.

Bariton

Wij kunnen niet meer,
kunnen zóó niet meer leven,
wij roepen tot den Eeuwige
in onzen nood.

Eerste halfkoor

Tot wien roept gij, genooten?
Wien roept gij aan?
Hebt ge alles vergeten
wat ge eenmaal wist?
Wiegt ge u weder
in oude wanen?...

Alt

Erbarm u onzer,
erbarm u, o God...

Eerste halfkoor

De heemlen zijn leeg.
Niemand kan u hooren...

Tweede halfkoor

Wij kunnen niet aanroepen
een God buiten ons,
een almachtig helper
in nood en gevaar,
kunnen niet aanroepen

HYMNE AAN HET LEVEN

---

een God boven de wereld.

Eerste halfkoor

Wij zelf maakten God:

wij menschen maakten de goden

uit ons vleesch en been.

Uit onze verlangens

vormden wij hun hemelsch aangezicht;

onze ontzettingen

stolten tot hun gruwbare tronies:

wij kunnen niet aanroepen het maaksel onzer handen;

wij kunnen niet roepen tot de schepsels van onzen geest...

Tweede halfkoor

Wij menschen kunnen niet roepen tot de goden,

die wij zelven hebben gemaakt...

Alt en bariton

De heemlen zijn leeg.

Niemand kan ons hooren...

Wie zal ons verlossen

uit onzen nood?

Tenor

U zal verlossen

de god-in-u-zelven,

u zal verlossen

uw diepste zelf.

Sopraan

U zullen verlossen

de Krachten-des-Levens;

roept tot hen, genooten;

roept hen aan!

Eerste halfkoor

Wij roepen tot u,

HYMNE AAN HET LEVEN

---

o Krachten-des-Levens,
o God-in-ons-binnenste,
o God-in-de-wereld,
Wekker en Maner,
Geest van den groei,
Geest van de vruchtbaarheid,
Geest van vernieuwing,
in eeuwigheid Levende,
u roepen wij aan.

Tweede halfkoor

Wij roepen u aan;
wij roepen tot u om genade,
wij roepen opdat ge
u onzer erbarmt.

Geheele koor

Wij hebben uw hulp van noode,
wij hebben zeer van noode
dat ge u onzer erbarmt...

Alt

Wij zijn ontmoedigd en ontlusterd.

Bariton

Wij zijn ontgoocheld en ontwijd...

Eerste halfkoor

Wij hadden een woord,
wij hadden een woord om van te leven;
de staf was het waarop wij steunden;
het brood waarvan teerde onze kracht...

Sopraan

Brood, dat ons voedde met zijn tooverkracht...

Tweede halfkoor

Eten en drinken was het ons;

HYMNE AAN HET LEVEN

---

zon en regen was het ons;
aarde en hemel was het ons.

Wij schreeuwden 't in onze waak-uren;
wij prevelden 't in onzen slaap...

Alt

Wij schreden in de vlam van het geloof
dat d'aarde morgen ons bezit zou wezen...

Bariton

Wij schreden in de zekerheid dat morgen,
macht onze lede' omgloriën zou...

Eerste halfkoor

Wij schreden en een vlam van zekerheid
steeg zegevierend op naar onze oogen;
morgen zouden w' over hén heerschen,
wier voet ons heden in het stof vertrad...

Tweede halfkoor

Wij schreden en een donkre vlam
sloeg triomfantelijk uit onze oogen;
haat stuwde hare purpren en zwarte golven
door breede sluizen van het hart...

Tenor

Een mast, stond in ons opgericht
zekerheid van komende triomfen
en wanneer onze zingende stoeten
zich wonden door der wereldsteden web,
vervulde zekerheid ons hoofd, ons hart,
gaf klaren zin aan de warling der dagen,
tooverde om onze vale levens gloed...

Geheele koor

Duister werd het óm ons, en ín ons duister...
De staf brak af, het brood voedt ons niet meer.

HYMNE AAN HET LEVEN

Alt

Erbarmt u onzer
o Krachten-des-Levens,
o God-in-ons...

Geheele koor (zeer sterk)

De kracht der tooverspreuken ging verloren.
De dagen stormen aan, verwarde horden,
stormen voorbij aan onze ontstelde oogen
en radeloos zien wij hen na...

Alt

Verloren ging tooverkracht;
't oude woord heeft zijn taak volbracht
en een nieuw werd nog niet geboren.
Leeg zijn de dagen en schraal,
het leven dreint als een verhaal,
treurig en zineloos,
in onze mismoedige ooren...

Tenor

't Lijkt een ontbladerde roos
die haar geur heeft verloren...

Sopraan

Een nieuw woord moet uit ons worden geboren;
de God-in-ons moet het zenden omhoog.

Eerste halfkoor

Gij God in ons, geest van waarachtigheid,
gij scheppingskrachtige die ons vernieuwt,
verborgene die uitbreekt heerlijk in
blik en gebaar en schoone werken,
help ons, bevrucht ons, hef uit blinde
vertwijfeling ons weer omhoog...

HYMNE AAN HET LEVEN

Geheele koor

Erbarm u onzer, oergrond van het Leven,
uit wiens wortel de wereld leeft.

Alt

't Geloof in ons zelven verloren wij;
de liefde tot elkaar verloren wij,
die ons droeg door de woestenij-des-levens.
Alles verloren we. Naakt staan w' als boomen,
die onbarmhartige wintersche winden
van hun luister hebben beroofd.
Kaal zijn we als barre rotse' in zee;
onvruchtbaar als 't rulle zand der woestijnen
en in onze harten gaapt groote leegte...

Eerste halfkoor

Help ons, gij die alleen ons helpen kunt,
die ons kunt redden van verwording,
ons wegvoeren uit d' uitgebrande steden
waarin zich vastzet onze vrees.
Help ons, — meng door onze dagen 't geklater
weer der fonteinen die nu zwijge'en maak,
o maak opnieuw de nachten voor ons vol
fluistering van suizelende winden...

Geheele koor

Erbarmt u onzer, Krachten-des-Levens,
diepste kracht in ons zelven, God!

GLORIA

Geheele koor

Leven!
Kracht oneindig! Raadsel ondoorgrondelijk! Mysterie
te hoog, te diep voor ons begrip.

HYMNE AAN HET LEVEN

Door onze lijven pulseert ge, Leven!
Onze gedachten doortintelt ge, Leven!
Wij roemen in uw heerlijk wonder, Leven!
We zijn van u; we zijn in u: en toch
vragen we wat ge zijt, o Leven,
vragen met maatlooze verwondering,
vragen met eerbiedig ontzag...

Alt

De eenlingen worden geboren en sterven;
de geslachten komen en gaan.
Rassen en volken verschijnen, verdwijnen;
uit gloeiende nevels bloeien sterren op,
stralen en wentelen tallooze eeuwen;
ook zij verbleeken, verkillen, vergaan...
Eeuwig is niets, niet zonnen en niet zonnestelsels;
alles vergaat; alleen gij niet, o Leven:
gij alleen zijt in eeuwigheid.

Eerste halfkoor

Wat zijt ge? Ieder nieuw geslacht
worstelt opnieuw met uw diepe geheimen,
uw ondoorgroondlijke geheimen,
pooft door te dringen tot uw wezen,
t'ontsluieren uw verborgen kern.
Werkers-zoekers dringen sinds eeuwen door
ál dieper in uw oneind'ge domeinen;
stap voor stap dringen zij verder: palen
nauwgezet hun vorderingen af,
noemen het afgepaalde „weten”,
noemen het wetenschap van u.
Zij dringen door, zij palen af;
maar álles wat zij wonne' in uw domeinen,

HYMNE AAN HET LEVEN

---

afpaalde' in uw onmetelijk gebied,
het is niet meer dan wat een kinderhand
aan water schept uit d'oceaan, het
is als niets, Leven, als wij verwijlen
bij de gedachte aan uw eindloosheid.

Tweede halfkoor

Leven! wij dringe' in u al verder door
en blijven toch aan uw buitenste grenzen;
wij spelle' altijd nog d'eerste worde'in
het heilige boek van uw geheim.

Tenor

Wij zochten d'oplossing van dat geheim;
wij zochten het in de materie;
wij zochten lang, hardnekkig; tot den dag
dat zij in onze onthutste handen
vervluchtigde en zich oploste in kracht...

Bariton

Wij zochten 't in de kracht; zochten in haar
onzichtbare, ontastbare, der dingen wezen,
maar wij hebben het niet gevonden:
ook 't wezen van de kracht kennen wij niet.

Geheele koor

Leven!
Kracht oneindig! Raadsel ondoorgrondelijk! Mysterie,
te hoog, te diep voor ons begrip.

Alt

Wij kennen niet uw luisterrijk geheim,
maar wij hebben uw bewegingen bespied
en van uw groei-beginsel iets begrepen:
door al uw deelen gaat eenzelfde streven,
een eeuwig streven naar doelmatigheid.

HYMNE AAN HET LEVEN

Geheele koor

Naar doelen streeft alles wat leeft.
Naar doelen streven alle organismen.
Naar doelen streeft iedere enkeling;
naar doeleinden streven der menschheid deelen
en menschheid-als-geheel streeft naar één doel.
Het diepe streven werd met haar geboren;
het eeuwige streven begeleidt haar gang,
gang omhoog door de ongetelde eeuwen...

Bariton

En Leven, gij, o onbegrepen wonder,
gij luisterrijk, doorluchtig wonder
Leven, streeft gij zélf naar een doel?

Geheele koor

Leven! Kracht ondoorgrondelijk! Mysterie
te hoog, te diep voor ons begrip...
Wij roemen in u, wij gelooven in u, Leven.

CREDO

Geheele koor

Ik geloof in het Leven, ik geloof
in zijn oneindige kracht en schoonheid,
die alle verstand te boven gaat:
ik geloof in zijn godlijke essentie
en in zijn goddelijke macht.

Alt

Ik geloof, dat Leven méér is dan
de som zijner elementen,
dat zijne vormen méér zijn dan
enkel uitvloeisel van omstandigheden,
dat zij niet ontstaan mechanisch,

HYMNE AAN HET LEVEN

---

door 't blinde toeval, maar door in-
geschapen drang, diep-innerlijk beginsel
dat somtijds botst tegen d'omstandigheden
en overwonnen wordt door hen,
maar vaak ook, hen stelt in zijn dienst en rankt
aan hen omhoog en viert door hen triomfen...

Bariton

Ik geloof, dat Leven in zich zelf
zijn doel draagt, dat het toestreeft zijn volmaking,
al weet ik niet, wat die zal zijn...

Tenor

Ik geloof, dat zijn wezen niet
bepaald wordt door iets buiten hem,
dat géén God hem voorschrijft zijn vormen
noch de richting van zijn groei,
maar dat het groeit en zich handhaaft en streeft,
zich vervormt en vernieuwt, uit eigen kracht en
eigen bevoegdheid, goddelijk.

Eerste halfkoor

Ik geloof aan de saamhorigheid
van alle deelen van het Universum:
ik geloof, dat elk ding in 't Universum
verbonden aan al 't andre leeft.

Tweede halfkoor

Ik geloof, dat ons leven wordt gevoed
uit bronnen ongepeild en krachten ongemeten;
dat elk menschlijk leven samen-
hangt met het levende Heelal.

Geheele koor

Ik geloof, dat het zijn van ieder deel
zijn zin vindt in den dienst van 't algemeene;

HYMNE AAN HET LEVEN

---

ik geloof, dat wat snel voorbijgaat
bestaat terwille van wat eeuwig leeft.

Alt en bariton

Ik geloof in de menschheid, in
haar gang omhoog door de wentling der eeuwen,
ik geloof, dat in haar is één gerichtheid
door alle tijde' en lotgevallen heen.

Sopraan en tenor

Ik geloof, dat zij naar volmaking streeft,
een ingeschapen drang standvastig volgend,
dat tot al grooter, vaster, dieper eenheid
haar deelen groeie'in strijd en pijn.

Eerste halfkoor

Ik geloof in heiligen strijd
van den mensch tegen zijne onheilige lusten,
tegen de toemelooze driften
van het roofdier in hem zelf en
van den heerscher in hem zelf.

Tweede halfkoor

Ik geloof aan heiligen strijd
tegen den machtswaan in ons zelven,
de machtsbegeerte die in klasse'en kasten,
instellingen en zeden zich verhardt...

Alt en sopraan

Ik geloof aan den eindelijken zegen
in menschheid van het moederlijk beginsel;
ik geloof aan toekomstige maatschap,
die op de zachte krachten steunen zal...

Eerste halfkoor

Ik geloof in den mensch
omdat ik geloof in het Leven.

HYMNE AAN HET LEVEN

Ik geloof in de wording
van een eenige menschheid,
aan opvoeding tot eerbied
voor anderer rechten,
tot liefde voor de gemeenschap,
tot verantwoordelijkheid
jegens hen die te samen met ons
bloeien in dees donkere gaarde
en jegens hen wier lichte' aan den koepel der tijden
nog niet ontstoken zijn...

Tweede halfkoor

Ik geloof aan de vreugde der broederschap,
ik geloof aan de vreugde te worden
opgenome' in de stroomen der broederschap;
ik geloof in het socialisme.

Bariton

Ik geloof in het socialisme,
als aan den vorm der gemeenschap
waarin de mensch vermenschelijkt zal zijn;
ik geloof, dat wie het socialisme dient
den diepsten wil doet van het Leven,
den wil tot éénwording der menschheid
en haar hereeniging met de natuur.

Tenor

Ik geloof, dat wie voor het socialisme strijdt,
zijn kracht in dienst stelt van den drang, den eeuwgen,
die menschheid omhoog voert door de natuur.
Ik geloof aan zijn reddende kracht,
ik geloof, dat het de menschheid zal dragen
over den afgrond dezer tijden heen...

HYMNE AAN HET LEVEN

Eerste halfkoor

Ik geloof aan d'arbeidersklasse:
ik geloof aan haar roeping om
te grondvesten het socialisme,
het te grondvesten in de menschenziel
en uit te drukke'in de zichtbare wereld.
Ik geloof in hare roeping,
ik geloof aan hare kracht.

Tweede halfkoor

Ik geloof aan d'arbeidersklasse;
ik geloof in hare roeping;
ik geloof aan hare kracht.
Ik geloof aan haar vermogen om
ten val te brengen d'oude heerschers
en te triumfeeren over
slaven-ondeugden in het eigen bloed:
over lafheid, die enkel kan besluipen;
over nijd, die den naaste zelfs niet gunt
den zonnestraal, die zijne handen koestert;
over wrok, die niet vergeven kan;
over wraakzucht, die lacht als zij doet lijden;
over traagheid, die alle moeite schuwt;
over belustheid op laffe vermaken;
over 't enghartig wezen dat
den vreemdling beloert met wantrouwende oogen
omdat hij anders is dan wij.

Gheele koor (zeer sterk)

Ik geloof aan de kracht der arbeidersklasse,
zich te verheffen boven hare beperkingen,
uit te wisschen de scheidingen tusschen haar deelen
en te vormen één machtige phalanx...

HYMNE AAN HET LEVEN

Ik geloof aan één Internationale,
die de meesters-der-aarde zal onttroonen
en d'aarde in den loop der eeuwen maken
van broederlijke menschheid de lachende woonstee...

(nog sterker)

Ik geloof aan d'arbeidersklasse,
omdat ik geloof aan het socialisme.
Ik geloof aan het socialisme,
omdat ik geloof in het Leven,
aan zijn verjonging en aan zijn vernieuwing,
aan zijn opwaartschen groei door d'eeuwen,
aan zijn eeuwig streven naar volmaking,
aan zijn doordrongen zijn van God.

SANCTUS

Eerste halfkoor

Heilig de taak, menschheid te bevrijden
van de overmacht der natuur,
van angst voor de duivelsche wezens die
aard' en heemlen in haren waan bevolken
en voor d'onvermurwbare wraak der dooden...

Tweede halfkoor

Heilig de strijd tegen de wreede goden
die vergallen den mensch elk zorgloos uur,
hem slaan in de boeien van duistren waan
en brijzelen in hun woedende kolken...

Eerste halfkoor

Heilig de strijd tegen de tovenaars
die zwaaiden 't eerst de purperen heerschervaan
boven de sidderende volken.

HYMNE AAN HET LEVEN

(sneller)

Heilig de taak, uit hun slechte handen
te rukken den staf, te bestormen hun kerk,
hun asch te verstrooien als herfstwind dorre blaas,
heilig, want heilzaam voor menschheid, dit werk:
hun valsche lichtschijn uit te dooven.

Geheele koor

Heilig de strijd tegen wie menschheid dwingen te geloove aan
een god, waaraan 't geloof eens heilzaam was,
maar die haar telkens weer de nieuwe wegen
met zijn dreigenden arm verspert,
de nieuwe wegen die zij gaat betreden
nu zij, ten laatste, mondig werd.

Eerste halfkoor

Daarom heilig de taak den ouden god
in het bewustzijn van den mensch te sloopen
en dat te vullen met een nieuw geloof
vol werkende krachten, blijde en lichte...
Heilig het werk, een breede heirweg open
te leggen door zijn duistre zielekloof,
de angsten en de wanen te doen zwichten...
Heilig het door kennis verreine en
vermeêren van de menschelijke kracht...

Geheele koor

Heilig de taak, heilig de voorbereiding:
heilig de strijd, die den mensch verlost
van oude schrikbeelden en bloedige droomen.

Tweede halfkoor

Heilig saam te brengen in één verbond
de verdrukten van alle volken,
te versmeden hun lijven tot den keten

HYMNE AAN HET LEVEN

---

die d'aarde eens omspannen zal.

Eerste halfkoor

Heilig het smeden uit hun lijve' en zielen
den sterken keten van de kameraadschap;
heilig 't ontboeien van gekluisterde handen;
heilig 't ontginnen van maagdelijken geest...

Geheele koor

Heilig de voorbereiding van het Feest-
der-Opstanding aller geknechten.
Heilig de worstling voor d'almenschelijke rechten,
voor brood en blijheid, groei van 't eigen wezen,
arbeid in dienst van zuivre doelen, hoog;
heilig 't gebaar, dat opricht de gekromden;
de woorden die verheldren 't doffe oog;
heilig de worde' uit felle monden,
aanblazende de vlammen van den strijd.

Koor van jongeren

Gezegend zij, die voor dien strijd hebben geleefd
en hem al strijdend zijn gestorven;
gezegend de helde'en de martelaren
die menschheid onversaagd zijn vóórgegaan...

Koor van volwassenen

Gezegend zij, die leden smart en pijn,
door smaad van buiten of inwendige verscheuring,
die werde' als wilde dieren opgejaagd
omdat zij volgden d'innerlijke stem
toen die sprak „niet opgeven maar volharden;”
toen die beval „niet bukken maar weerstaan.”

Koor van ouden van dagen

Gezegend zij, wier daad uitwerkte dit:
dat eer te volgen hem, ons wenkt de Eene

HYMNE AAN HET LEVEN

---

wiens wil geen sterflijk wezen kan weerstaan,
wij zagen een begin van 't groot vereenen
dat met zijn vlam eens maakt de wereld wit;
zagen wallen wanklen die, den tijd
tartend, eeuwig schenen te zullen duren;
zagen spleten en scheuren valle'in muren
die schenen gevoegd voor d'eeuwigheid...

Koor van vrouwen

Gezegend d'enkelen van ons geslacht
die óprezen, toen alle andren nog sliepen;
gezegend de gestalten die ons riepe'en
vóorginge'in de vijandge nacht
en naar géne zij voerden van den stroom,
weg van 't gebied der lage dompe wolken
en wekte'in ons den luisterrijken droom,
moeders te worden van de vrije volken.

Koor van kinderen

Gezegend zij die ons bevrijdden van
onwillige gehoorzaamheid
aan onbegrepene bevelen
en ons hielpen loskomen uit haar ban.
Gezegend zij, die toen andre' ons ontstelen
wilden de vreugde onzer jonge dagen,
broederlijk beschermend om ons heen
hun sterken milden arm hebben geslagen,
die ons leerden opbouwe' uit eigen kracht,
gevoelens, denkingen en daden...

Koor van jongelingen

Gezegend zij, die de stormende vlagen
van 't lokkende verlangen door ons lijf,
ons verstaan leerden en begrijpen

HYMNE AAN HET LEVEN

---

als het grootheerlijk streven der natuur...

Koor van meisjes

Gezegend, die in ons het rijpen
van verlangen naar 't warme liefdesuur,
ons onthulden met woorden, wijze en milde,
die maakten 't wonder zóó zacht en zóó schoon
der ontvang'nis, dat heel ons wezen trilde
van eerbied en van deemoed en van schroom...

Eerste halfkoor

Gezegend wie strijde'om in 't volle licht
te heffen Liefdes godlijk aangezicht,
waar d'eeuwen hun extaze en smart in schreven,
welks wil is op loutere kracht gericht...

Tweede halfkoor

Gezegend ieder dapper willen dat
zich voegt bij de aanvallers, die de stad
komen verlossen van die blinde wreede
tyrannen; domheid, machtswaan, roofdierzedes,
van 't áldoordringend gif der koopbaarheid.
Gezegend wie zijn kracht aan dit werk wijdt:
te kneden de oneind'ge levensstof
tot schooner vormen...

Geheele koor   Prijs zij hem en lof!

Tenor

En gezegend de verscheuring
die onze reien thans doorvaart,
ons machtloos maakt en smartelijk doet lijden;
gezegend ook de bitterheid van twijfel,
den stank van schandelijken broedertwist;
van liefde die verkeerde in haat
omdat haar stroom den broeder niet kan laven.

HYMNE AAN HET LEVEN

Gezegend de ontgoocheling, de val;
gezegend de vernedering met warme
innige zeegning: immers uit hen zal
zekerlijk komen de groote opbeuring,
als de wijsheid der oude eeuwen wist...

Alt

Gezegend 't offer van de waarheden,
die gistren in ons troonden, aangebeden,
het offer van het lang-vergode woord;
gezegend d'ondergang van valschen vrede
en het beginnende geprevel
van een stem in lang niet gehoord,
Gezegend het dooven van vuren
die niet verwarmde'ondanks hun fellen gloed.

Bariton

Gezegend de kilte en de duisternis
en 't kreunen van den wind door de verlaten dreven...
Gezegend de eenzame droeve uren,
als de mensch daalt naar de donkere nis,
waar sluimeren zijn oude droomen en vindt
geen enkle van hen ongerept gebleven
en door verlaten dreven kreunt de wind...

Sopraan

Gezegend zij, wien hun wanen ontvallen,
ontluisterden, ontredderden...

Geheele koor   *Zij allen*

hebben deel aan uw wordende glorie, o, Leven...

LIBERA

Alt

Geest die ons meer is dan het leven,

HYMNE AAN HET LEVEN

---

waarvoor wij nooit vonde' een naam, zacht genoeg
en lieflijk klinkend, maar dien wij
voelen somtijds in onze borst bewegen,
— genade die ons onverdiend geworden, —
Gij die geeft aan het woord zijn innigheid
zooals dauw aan de bloemen haar bekoring,
die oproept de milde gebaren
als lichte bloesems in het hart,
wij bidden u, dat Ge in ons uitdrijft
het ruwe en luide begeeren
en heft naar lichte gelouterde sferen
de wilde driften van het razend lijf...

Eerste halfkoor

Verlos ons van liefdeloosheid,
die heft over het hart haar sombre vanen,
de zwarte vanen van den dood...

Tweede halfkoor

Voer ons weg uit vertwijfeling, dat groot
en somber woud van zwarte lanen,
naar d'open landen, waar zich klaar en wijd
de koepel welft van een azuren vrede...

Geheele koor (zeer sterk)

Maak onze handen tot Uw werk bereid,
leer aan onze harten Uw milde zede
te midden van brandenden strijd;
te midden van brandenden strijd,
in de walmen van onvreê, haat en nijd,
in de verwarring en de duisterheid, —
schenk ons Uw vrede.

LIJDEN

I

Vrouwenkoor

Mannen lijden.
Hebben geen werk, hebben geen brood,
hebben geen werk en geen brood.
Hun leven zwalkt als een boot,
die werd van haar ankers geslagen,
drijft nog een poos tusschen de dagen,
tot zij brijzelt tegen de klippen der nood.

Mannen lijden. Hebben eens gestreden.
Zijn uitgestreden. Strijden niet meer.
Eens woei opstandsvaan boven hun gedachten:
levenswil, alle levende krachten
steigerde' in hen, wilden niet nèr:
werden tenslotte toch neergedwongen.
Niets maakt de harten zoo murw en de longen
zoo zwak als wachten,
daadloos wachte' in mistroostige sfeer.
Mannen lijden.

Mannenkoor

Vrouwen lijden. Worden gesloopt van binnen.
Streden dapper, konden het toch niet winnen.
Lijden, als zij altijd deden,
al te gedwee en al te blind,
buigend als riet onder de vlagen,
maar met hun arm om den man geslagen
en tot het laatst toe beschermend het kind.

LIJDEN

Lijden machteloos, klachteloos,
zonder te vragen
van waar het komt, dit overstelpend leed,
uit welke bron zijn stroomen stijgen.
Weren af tot het laatst toe den beet
van honger van wie zijn hun eigen.
Staan zèlf als gewonde dieren, — hijgen
naar adem, siddren, vallen eindlijk neer,
hebben geen bloed en geen tranen meer.
Vrouwen lijden.

Gemengd koor

Kindren lijden.
Lijden. Eer zij wat leed is beseffen,
heeft in zijn peezige armen,
zonder erbarmen,
het hen gegrepen en geknauwd.
Zij zullen hun hoofdjes nooit weer opheffen,
als die andre in wier kindsheid vreugde blauwt.
Zullen kwijnen, verwelken, gaan te gronde,
of zich sleepen naar het eind hunner dagen
in èn lang versagen.
Donker staan voor het hart de vragen!
O de kindren zijn schuldeloos,
waarom moeten zij voor anderen lijden?
Moet de stank der ellende ontwijden
hun lichamen teer, hun zielen broos?
O een wereld die de kinderen veroordeelt
te lijden, is boos!
Wond hun lijf, wond hun hart;
wond hun ziel, vreemd verstard,

LIJDEN

Of verschuchterd-toegeknepen!
Allen door de klauw van het leed genepen,
door zijn ijzeren hamers geplet.
Slecht deze wereld is, wreed haar wet:
Kinderen lijden!

Een stem

Hij die kon zien.
O hij, die kon zien de scharen der namenloozen,
zooals zij over de aarde nu zwerven
om werk en brood,
of zwiingend neerhurken, tusschen leven en sterven,
in hokken, vaal en grauw als zij, —
wie ze zag stromplen langzaam voorbij,
dof van oog, hol van wang —
zich sleepen naar het eind van hun lijden.
De weg van den honger naar den dood is lang,
hij klimt omhoog aan de steilte der tijden.
O hij die zag, die zag hun scharen
niet af te zien in geen duizend dagen,
niet af te zien in geen honderd jaren,
millioenen geknakte aren
millioenen gebluschte sterren,
die ze zag, opkome' uit het verre
en nadre', altijd andre, altijd meer,
een zee van jammer, een zee van lijden,
die zou willen vluchten achter de tijden,
die legde zich liefst tot sterven neer.

Gemengd koor

Allen lijden!

LIJDEN

Allen in zorgen, allen in pijn!
Allen voor elkaar op hun hoede.
Allen gespanne' - in verstrakte lijn,
of ineenzinkend, doodlijk moede.
Allen voor elkander bevreesd,
elkaar aanzien met oogen van verscheurende dieren,
oogen als van gieren —
die erkennen geen andre wet,
dan de strijd voor het eigen leven.
Allen belegerd zonder hoop op ontzet.
Uit een land van licht verjaagd en verdreven.
Uit een Paradijs voor goed verstooten,
of nooit zelfs tot aan zijn rand geweest.
Bang voor den dood,
en toch levensverdrotten.
Geen morgenrood en geen avondrood
waaraan hun blikken zich kunnen weiden.
Allen lijden!

Een stem

Hij die kon hooren. —
O hij, die kon hooren de klacht,
die nu zwelt alom over de aarde,
aanstormt en vergaat als de wilde jacht,
klacht — storm van hen, wier zinloos lijden
geen lafenis van hoop verzacht, —
lijden, dat niet kent van verbeiden
de zachtheid, en niet van vertrouwen de kracht, —
zoo hij een mensch ware en geen steen,
hij zou dit niet kunnen verdragen,
maar uitbreke' in hartverscheurend klage' en

LIJDEN

---

de lucht vervullen met geweën.
Hij zou neerstorten als aan de voeten van God,
biddend: „Laat mij, laat mij gaan verloren,
maar verlos hèn, verzacht hun lot”;
zòò bidden zou hij, zoo hij kon hooren.

II

Koor

Menschheid! ge hebt zoo veel begrepen;
ge vermocht zooveel, ge zwierdet zoo wijd,
waaròrn werd het mes der smarten geslepen
dat nu zoo diep in het vleesch U snijdt?

Tegenkoor

Afgedwaald van het open wereldhart,
in de verstriking der zelfzucht verward,
moeten wij lijden.

Koor

Menschheid! ge hebt de aarde gedwongen
te dragen oogsten van overvloed;
haar geheime werkplaatsen hebt ge besprongen,
ge perst en perst de lucht uit haar longen,
ge pompt uit haar adren het bloed.
Boven natuur voeldet g’u verheven;
op de vad’ren zaagt ge verachtend neer;
welk zwaard heeft U terug gedreven,
dat opnieuw ge moet worstelen voor uw leven,
als de vaders ’t eens moesten, nood Uw heer?

Tegenkoor

Afgedwaald van het eeuwge wereldhart,
lang in de greep van den hoogmoed verhard,
moeten wij lijden.

LIJDEN

Koor

Menschheid! Uw deelen groeiden samen;
Gedachte en Arbeid voegden z'aaneen;
de geest versmelt hun duizenden namen,
tot dezen èènen, dezen alleen.

Wee U! ik zie worden opnieuw Uw deelen
teruggestooten in eenzaamheid,
en tegen elkaar, met woedende kelen
hoor 'k razen uw kinderen, ontelbaar velen
die te zamen zijn ù, die te zamen gij zijt.
Hoe konden de banden weer worden verbroken
door arbeid en denken zoo hecht geknoopt?
Welke duivelsche hand heeft den groei gefnoken
der wordende eenheid, en haar burcht gesloopt?

Tegenkoor

Afgedwaald van het vlammend wereldhart,
in d'ijz'ge hel, waar Kain stierf, verstard,
moeten wij lijden.

Koor

Menschheid! door èèn woord kan worde' opgeheven,
de vloek, waaraan ge te gronde gaat.
O zoo het kon aan Uw lippen ontbeven,
zoo het zwellen deed het zeil van Uw streven,
werd onwezenlijk-ijl de wereld van 't kwaad.
Zoo 't maar wilde in uwer harten gronden,
zich vormen opnieuw tot gouden klank,
dan was de weg naar genezing gevonden,
dan zoude' aan Uw lichaam heelen de wonden.
Uw adem werd zuiver, Uw aanschijn blank.

Tegenkoor

Afgedwaald van het stralend wereldhart,

LIJDEN

---

naar waar geen liefde ontbloeit: in 't sterloos zwart',
moeten wij lijden.

Koor

Menschheid! Hebt ge den geest vergeten
die uw duisternissen herschiep tot licht?
Zijt ge geklonken aan eeuwige keten?
Voor eeuwig verbannen, voor eeuwig versmeten
van voor Gods liefelijk aangezicht?

Tegenkoor

Hunkerend naar het eeuwig Vaderhart,
tastend den weg weerom, blind en benard,
willen wij lijden.

III

Koor

Geesten van moed, krachten tot heil, —
Geesten die woont tusschen de menschen,
verlos ons van alle zinloos leed, —
leed als van dieren, niet begrijpend, stom,
die in hun kooien gaan òm en òm; —
van alle stompzinnig gesleepte lasten
naar het einde der wereld,
naar het einde der dagen,
zonder klagen.

Tegenkoor

Van alle leed dat onvruchtbaar blijft,
waar niets dan de droesem van beklijft,
verlos ons.

Koor

Geesten van liefde, krachten tot heil,
goede wil, die neerdaalt tusschen menschen,

LIJDEN

---

verlos ons, O verlos ons van 't onwillig gedragen leed,
leed dat wekt enkel weerspanningheid,
leed dat baart enkel verbeterheid,
dat enkel het bloed in wraakzucht doet gisten,
of verzuren in bijtende wrok.
Van alle leed verlos ons, dat
verduistert in harten den wil tot vrede
en het licht van broederschap!
dat wekt in een mensch,
duivelschen wensch,
andren te doen lijden, wat hij zelf heeft geleden
door hen.

Tegenkoor

Van alle leed, dat verkeert in haat,
verlos ons.

Koor

Krachten van liefde, geesten van moed,
die zweeft tusschen ons en over de wereld
met uitgespreide vleugels, waakt,
herschept, o herschept, herschept tot zegen
de roetbittre zee van eind'loos lijden
waar menschheid nu tot den hals door waadt!
Maakt lijden weer kracht tot loutering.
Maakt het de spiegel, waarin we zien
weerspiegeld onze donkre zonden
van zelfzucht en van liefdeloosheid!
Maakt het de spiegel waarin we zien
weerspiegeld de straf voor onze zonden:
ons innerlijk eenzaamzijn, onze voosheid.

Tegenkoor

Met leed, dat toebrenge de goede wonden,

LIJDEN

---

verblijdt ons.

Groot koor

Lijden, dat verlangen wekt
naar gemeenschap tusschen menschen, —
dat als een plant uit de aarde trekt
dit wenschen:
verlangen naar leven met elkander,
verlangen naar leven vòòr elkander,
in diepe wezensgronden
aan elkaar verbonden,
verbonden ook in de arbeidssfeer;
Lijden, dat dit wenkt, werp ons neer,
eisch ons op, neem ons onder uw hoede.
Machtige louteraar, strenge en goede,
kneed ons willen in zuiverder vormen,
voer ons door Uw stormen
en door Uw stilten, naar waar 't licht ontbrandt
dat onderging voor onze oogen.
Verwijd onze benauwde togen,
den ring om onze harten ontnijp.
Lijden gezond, vruchtbaar en edel,
vernieuw ons van voetzool tot schedel,
maak ons, die ikzucht en machtswaan bedrogen
voor den zegen der gemeenschap rijp.

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

I

Koor, gemeente, stemmen

Koor

Wereldnedergang, wereld-ondergang...
Door het woud der dagen bruist doodsgezag.

Solo

Enkel de dood kan nu bevrijden.
Doodsverlangen kerft ieder gelaat
wanneer wij zijn masker zien afglijden
en het onbeschermd in zijn wanhoop staat.

Koor

Ach, ook de dood heeft een eenzaam gezicht.
Makkerloos te sterven valt den mensch niet licht.

Gemeente

Ons verschrikt het gezicht van den eenzamen dood
die na makkerloos leven in 't graf ons stoot.

Koor

Makkerloos te leven, makkerloos te sterven,
alléén te wachten op eenzame werven...

Gemeente

Rondom de nacht, de nevel, het niet...

Enkele stemmen

Kom, dood, verlos ons...

Andere stemmen

Neen, kom niet, kom niet...

Kwartet

Menschheid sterft, wanneer zelfzucht en haat
het winnen in haar op de krachten die binden.
Door zelfzucht bedroogden, door haat verblinden

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

---

doen de wereld vervallen van kwaad tot kwaad.

Solo

Het hart is een lam, dat eenzaam blaaf
om vrede...

Eerste koorhelpt

De wegen, die mensch aan mensch verbonden
verwischte de wervelwind van den haat...

Tweede koorhelpt

Waar een weg naar d' oneindigheid eens werd gevonde',
de berg van de zelfzucht nu onbeklimbaar staat...

Geheele koor

Waar de ziel zag blinken van ver het pad,
dat ze in haar witte kleeren betrad,
versperren angst, hebzucht en wrok den weg,
een ondoordringbare doornenheg.

Gemeente

Onbeklimbaar de berg, ondoordringbaar het woud:
ik smacht naar gemeenschap; ik gloei en ben koud...
Waar is de redding? Of is er geen?

Koor

Liefde is de redding: zij alleen.

Solo

Liefde, die natuur te boven gaat,
blinkend-ongerept als de jonge dag,
zonder feil van zelfzucht of zelfbeklag,
zij graaft af die berg, zij dringt dóór dat struweel,
dat doornengestremel van vrees, wrok en haat.
Liefde blij en blank als de dageraad,
aan de kroon van 't heelal het kostlijkst juweel:
zij helpt! zij redt den mensch in zijn nood
van eenzaam leven en eenzamen dood:

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

---

zij, zij alleen.

Gemeente

„Liefde die blinkt als de jonge dag
en bloeit ongerept als de dageraad,
zonder feil van zwakheid of zelfbeklag,
omdat zij nature te boven gaat...”

Solo

Haar teekens zijn niet in mijn hart geschreven...
Waar vind ik haar? Hoe leer ik haar geven?

(Stilte)

Gemeente

Help ons, gij die helpen kunt...

Koor

Wereld-ondergang... wereld-overgang...
In verten bruist geboortezang...

II

Herders

Drie herders

Toen we lagen
in onze wake
— nevel had alle sterren verslonden —
en te same' als hoe vaak al, spraken
over God en den mensch in deze' ijzeren tijd,—
woorden vol onvree perste' uit onze monden
't schrijnen der zorge' en de bitterheid...

Eerste herder

Onrecht heerscht op aard:
We hebben geen brood voor vrouw en kind;
wie mort, dreigt de keizer met zijn scherp zwaard,

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

---

en niemand der machtigen is onze vriend.

Tweede herder

Toen we zoo lagen en spraken,
hebben door onze benarde wake
vleugelwieken gesuisd.
Aan fiarden scheurde de nevelwand;
de hemel woei ope': aan zijn donkre rand
had een ster gehuisd,
had een ster gewacht;
door de nacht, de duistre, onbestarde,
vloot haar licht neder,
vloot tot ons, — o, teeder,
onzegbaar teeder en zacht.

Derde herder

Stemmen zongen omhoog, zilverblank, sneeuwzacht:
„vrede op aarde, in menschen welbehagen,”
en we wisten, dat sinds het begin der dagen
iets in ons op die boodschap had gewacht...

Drie herders

We volgden de ster, we volgden de stem:
zij voerden ons naar Bethlehem.
We vonden het kind: over hem gespreid
lag de teere glans zijner hulploosheid.
We zagen het kind: we knielden neer;
door de scheemrige stal stroomde een vloed van licht,
en we wisten: het wordt nooit zóó donker meer
op aarde, in de harten, als het was, aleer
ontbloeide dit lieflijkste kindergezicht...

Eerste herder

Het zwaard des keizers flikkert even wild;
en ach, de honger is niet gestild;

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

---

de smart om het onrecht, de smart om de nood
vullen 't hart met schaduw, zeer zwart en zeer groot.

Tweede herder

Maar zij vullen het niet meer geheel:
't groeit uit boven elke benauwenis
van smart en van nood en van haat... Het is
geworden wijd als de wereldzaal...

Derde herder

Toen dat kleine kind mijn hart binnenkwam
voelde ik, hoe hij d' eenzaamheid mede nam!
De aarde schiet vol makkers als de hemel vol sterren;
't verre komt nabij en 't nabije wordt verre.

Eén stem

Help ons binnentreden
den kring van licht,
waar de mildheid ontbloeit van die vrede.

Leer ons door troosteloze
dagen dragen
dezer liefde rozen.

Zoo komt het pad bloot
tusschen makker en makker:
in 't hart wordt rust der onrust genoot.

Zoo komt de baan vrij
tusschen eindig-oneindig:
de wolk van de wereldangst drijft voorbij.

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

III

De drie wijzen, koor, gemeente

Eerste wijze

Christus, ge zijt in uw zachtheid gekomen,
en hebt de groote vragen opgelost;
uw zijn heeft ons van veel twijfel verlost,
uw doen ontvoerd aan makkerlooze droomen.

God heel nabij te voelen, hem te dragen
in 't hart, en toch ook te voelen zijn kind;
voor elken mensch te koestren welbehagen,
omdat in elken 't Al zichzelf bemint, —

maar naar hen, die verdrukking lijden, derven,
versmachten, door een oversterke drang
heengetrokken te worden, voor hèn sterven
te weten Liefde's schoonste zwanenzang, —

Christus, gij staat aan elk scheiden der wegen;
Uw glimlach noodt ons, den steilsten te gaan;
alles zou zich ontwarren, zoo wij negen
en gingen, maar we weifle' en blijven staan.

Tweede wijze

Christus, gij rijst aan elk knooppunt der wegen
op, voor wie in 't westen geboren zijn
en om den vrede worstelen: zij bewegen
allen tot u, al is 't in kronkellijn.

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

Misschien moeten wij nog veel verder zwerven
wèg van uw hart, uw waarheid en uw wil,
eer wij, rondom ons een wereld-in-scherven,
omkeere' uit 's harten noodzaak, niet uit gril,

en, zettend koers naar 't broederlijke leven,
saam breken 't brood, dat de vader ons gaf...
Christus, wij hebbe' u duizendmaal verdreven,
maar onverwrikbaar wijst ons den weg uw staf.

En weer, aan dit begin van rauwe wegen
roept g' ons: „kinderen, komt: mijn juk is licht”...
Drang drijft ons voort, maar zelfzucht houdt ons tegen...
een glimlach leeft en sterft op uw gezicht.

Derde wijze

Christus, gij staat nu bij de grauwe scharen
die zwerven aan des levens donkren rand;
gij dwarrelt mee met die verstrooide blaren,
gij loochent met die loochenaars mee Gods hand.

Ik hoor ùw stem in al die rauwe kreten,
ik zie ùw arm in 't opstandig gebaar...
In dezen wordt de mensch vergooid, versmeten,
en ge blijft bij hen in hun doodsgevaar...

Ge worstelt met hen mee op hunne wijze,
om te bewaren die zielen-in-nood
voor 't allerergste: in wanhoop te verrijzen
en als dooden te wachten op den dood.

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

Gij ziet ons aan uit oogen van vertwijfling;
gij roept ons toe uit het schrille gekrijt...
Christus, uit de bleeke wat'ren der weifling,
voer gij ons in de branding van den strijd.

Gemeente

Christus, gij die onze broeder wilt wezen,
die met het Hart-des-Levens ons verbindt,
die ons krimpend hart van angsten geneze' en
open wilt maken voor Gods ruimen wind, —

wij heffen ons vandaag òp tot de blijheid
die met u in een donkre wereld kwam;
wij juichen in 't bewustzijn van een vrijheid
die haar loop van u zegevierend nam;

wij zien de vonk in elk menschenhart branden,
die godlijke oerkracht daarin heeft gestrooid;
zien den broeder worstelen tegen de banden
waarin het lag're leven 't hoogre kooit, —

wij zien hem opstaan, vallen, duizend malen
kreunend neerliggen in vertwijfeling,
en wéér opstaan en door de wereldzale
den galm uitzenden zijner worsteling.

Wij zien de harten naar de eenheid groeien,
wij zien den bloei der liefde rozerood;
wij voelen dat niets in ons uit kan roeien
het vruchtbaar zaad van dezen offerdood, —

EEN KLEIN KERSTORATORIUM

---

wij voele' ons weer van de vrede bevlogen
die zilverhel, 't hart des levens ontstraalt,
weer gepantserd tegen den valen logen
van „nederlaag-het-einde”, — zoo gestaald

willen wij gaan, zoo uit uw geest herboren,
zoo gevoed uit uw diepste geestesmacht,
willen wij gaan, Christus, willen uw sporen
wij volgen, Christus. Amen, geef ons kracht.

Solo. Eerste stem

Het pad naar een nieuwe gemeenschap ligt
als een roos die zich opent naar morgenlicht.

Tweede stem

Het pad van den mensch naar de Diepten-van-'t Zijn
vangt uit den hooge een zilv'ren weerschijn.

Derde stem

Die weg tusschen den mensch en des Levens Hart,
trilt in goudgloed, die maakt al 't andre zwart.

Koor en gemeente

Zoo uit uw geest herboren,
zoo gevoed door uw diepste geestesmacht,
willen wij gaan, Christus, willen uw sporen
wij volgen. Amen. Geef ons kracht.

Koor

Wereld-overgang... wereld-bovengang...
Door verre sferen stroomt bruidsgezang.

KINDEREN VAN DEN GEEST

Koor van den Tijdgeest, stiefkinderen der Maatschappij, kinderen van den Geest, koor, solisten.

Verhalende stem

Sedert voor U verschenen
opgereze' in hun naaktheid
de kinderen van dezen tijd;
trotsch op hun onvolmaaktheid,
roemend in hun wanen,
sedert zij werde' onder pijn en tranen
van hun wanen bevrijd, —

is het aangezicht
der tijden geworden
duisterder, zwarter omrand
en al dieper ontwricht
zinkt de oude orde
ineen van het avondland.

Zij, die nu staan,
waar eens die andren stonden,
werden nu gedompeld
in het ontzenuwend bad
van den tijd, die is
duister als oude oorkonden
en vol wilde geruchten
rits'lend als dor blad,
dat mee wordt gevoerd door nachtwinden.

En allen zijn hierin gelijk
dat hun ziele' om verlossing schreeuwen

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

uit de rauwe greep der tijde'en
de bittere klem van de nood.

Maar ongelijk in hoeveel!
Somm'gen heffen de vuist omhoog
— waren zulke niet altijd te vinden aan
den steilen val der eeuwen? —
Verdwaasden en verblinden
spelend het spel van den dood.

Spanningen doen
de harde gezichten fel leven;
onstuimige drang
drijft ze vooruit. Waarheen?
Ze weten het zelve niet;
rede heeft voor hen het doel
nooit in klare woorden omschreven;
blind is de kracht, die ze voortdrijft,
drang uit het ondre gewoel.

Anderen tusschen ons staan
— ik kan van hen niet spreken,
zonder te voelen schrijning
van meegevoel, stekende pijn —
Voor hen is het zeerst alle troost
en zachtheid des levens bezweken;
zij zijn het diepst door de deining
van het tij der vertwijfling gegaan.

Kinderen van deze ontaarde
stiefmoeder maatschappij, —

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

uw drommen trekken en trekken
door onze straten voorbij.
Uw drommen zwellen en zwellen;
overstromen, troebele vloed
de velden des levens al verder —
o, moog het niet zijn voorgoed!...

Nu buigt in deernis mijn hart
zich over naar weer andren;
kinderen, lang van het voorrecht,
kindre' eens misschien van den Geest —
Zij, die plachten zoo licht en blij
binnen te dansen het strijdperk,
zoo licht en blij als gingen
ze tot een heerlijk feest, —
en die nu, onthutst, verschrikt,
verontrust, verward, verbijsterd,
zich wenden en keeren, preev'lend:
„waarheen, in Godsnaam, waarheen”.
Velen tusschen hen zijn,
die, van heimlijken angst geteisterd,
des nachts in het verborg'ne
broeden, stil voor zich heen.

Maar allen tezamen zijn
ze toch stronken van éénen wortel;
allen tezamen vormen ze
de kroon van den ouden stam —
en tezamen moeten zij
bereiden den nieuwen mortel
willen ze niet tezamen
gaan tot ondergang...

KINDEREN VAN DEN GEEST

Luister nu naar hen, door wier koortsige monden
de Tijdgeest zijn troeb'le begeerten uit,
zij die zijn het kroost van verwarring en zonde,
en vullen de straten met rauw geluid.

Koor van den Tijdgeest

Wereld, wilde, als inkt zoo zwart,
Leven, vorstin wier pols in ons slaat
als een dapper opstandig hart, —
Tijd van nu, welks dreigend gelaat
voor ons vol grootsche beloften is
om wat hangt rondom in de duisternis: —

Gij wereld: wij durven U aan! Gij leven,
heldenfiguren gaan wij in U weven.
Wij racle' op het vuur in der lauwen gemoed,
wij gieten den slappen staal in hun bloed!
Wij juiche' in de kracht van den leider, den held,
die vasthoudt het roer en de stroomingen kent
die uitgeeft, als het getij zich wendt,
nieuw wachtwoord en steunt op manlijk geweld.

Een stem

Heil den leider, die weet en waagt;
heil het vertrouwen, dat doet en niet vraagt.

Koor

Zwakken aarz'len: *Wij* weten raad!
Lafaards vreezen: *Wij* vliegen tot de daad.
Aan zandbanken van sleur en halfheid voorbij,
stormen we vooruit en vooruit!

KINDEREN VAN DEN GEEST

't Volk maken we één en het land vrij
in den grootmachtigen staat.

Verhalende stem

Toen de kinderen-van-den-Geest
deze zoo zelfverzekerd hoorden spreken,
voelden zij zich kleinmoedig en benijdden
die luiden hunnen overmoed;
schaduw van schaamte over sommiger hart kwam glijden,
omdat niet op zoo onstuimige maten
voorwaarts joeg hun eigen bloed;
en aanvechting bevloog hen, deze te vergezellen.
Maar andren voelden zich afgestooten door
dat roekeloos spel, die uitdagende rinkelbellen,
die leege gebaren, dien valschen gloed.

Verlangen werd sterker in hen, te leven
voor een klaarbewuste goudene idee.
Maar zij zagen deze niet boven de troeble levenszee
stralen in vasten glans, neen, voelden haar, hoog verheven
boven zich, ach, ongenaakbaar.
En die kleine schaar
boog ontmoedigd het hoofd, en toen ze spraken
was het met een stem, zoo flauw en mat,
of de Geest zijn kindren vergeten had.

Kinderen van den Geest

O wereld, wilde, als inkt zoo zwart,
o leven, gij, welks pols nu slaat,
slaat en slaat als een radeloos hart,
o tijd met zijn grauw-gezwollen gelaat

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

dat verbijsterd van pijn en vertrokken is
van angst om wat hangt in de duisternis.

ik durf u niet aan, o wereld, o leven,
ik ben niet gemaakt van heldenstof.
Zijn er niet ergens nog stille dreven
in een ouden vertrouwden hof?

Verhalende stem

Toen nu de kindren van den Geest zoo kleinmoedig draalden
kwam tot hen een helper, een maner, als
soms tijds komt tot menschen, van goeden wille.
Hij begon tot hen te spreken
met zachte stem, die hun harten deed trillen.

Maner

Mijn kind, uw stem is zoo dof en mat,
of uw hart zijn schoonst geheim vergat,
't geheim van het leven, waar altijd weer
in opborrelt een bron, zich in vormt een meer,
in opspringt een verruklijk verschiet,
— het is er nu ook, vol zonlicht, maar gij ziet het niet.

De vaders, zij hadden misschien het recht
binnen de perken hunner enge gemeenschap te leven;
u is dat recht — was het een voorrecht? — ontzegd;
niemand wordt meer van zijn taak als mensch ontheven.
Het is nu de tijd, in daden te maken wáár,
dat, waarvan ge gesproken en getuigd hebt jaar na jaar;
te doen wat Uw hand te doen vindt in eenvoud en trouw,
licht uit te stralen naar hen, die staan omfloerst door rouw,

---

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

over kleumende harten te strijken zoolang en zoo zacht
tot warmte in hen weerkeert en vreugde uit hun vensters weer
lucht;

en voor tastende handen de staf te houden bereid,
die ze voert uit het dal der verwarring naar de berg van zekerheid.
Zóó hebt ge het mij versproken; zoo het uzelfen beloofd;
Waarom wordt ge dan ontrouw?

Verhalende stem

Toen sprak één der kinderen van den Geest met een
stem bevend van ingehouden tranen:

Eén der kinderen van den Geest

O stem, o roeper, o maner, — diep op mijns harten grond
ligt het besef begraven, dat nu opspringt door Uw mond.
Maar ik ben een huis zonder vensters, ik ben een lamp zonder pit;
ik ben zoo wankel van binnen, ik voel zoo flauw en zoo wit.
Hoe kan ik anderen steunen, ik, die ben vanbinnen verscheurd?
Hoe kan één mensch op mij leunen, waar ik nooit over
andren in liefde mij heb heen gebeurd?
Nooit mij waarlijk bekommerd over hun nooden, hun pijn?
Hun hart klopt met mijn hart niet samen:
zij kunnen mijn broeders niet zijn.
Ik breng in hen niets tot leven,
ik ben zelf vanbinnen niet warm.
Ik heb hun niets te geven, ik voel mij schamel en arm.

Maner

O kind, ge zijt verstoken van wat maakt het hart rijk en vol.
Ge leeft in ikzucht gedoken, als een dier in zijn winterhol.
Ge hebt niemand iets te geven, omdat ge uzelfen voelt
middelpunt van het leven en altijd naar uzelfen doelt.

KINDEREN VAN DEN GEEST

Ge moet uw leven uittillen boven uw kleine ik:
ge moet gemeenschap willen, haar wille'ieder oogenblik.
Ge moet u moedig werpen in haar oneindige zee,
om te dansen in de groote reidans dier ontelbare golven mee.
Allen zijn door u heengegaan, ge zijt met allen verbonden,
in 't godlijk Albestaan hebben gij en zij zich gevonden.
Maar met uw broeders, de menschen, bindt u nog een sterker
band:
in u en hen brandt het vuur van verlangen
naar de glorie van dat andre land,
waar 't juweel der godlijke liefde alle schaduw overstraalt
en haar stem als van duizend beken, door de heldere dagen schalt.

Eén der kinderen van den Geest

O onbarmhartige Maner, die het genot mij rooft
van rust achter beveiligende muren,
en mij stoot naar den woeligen troebelen stroom, —
mijn geest volgt U willig, maar mijn vleesch is vaak angstig en
loom.
O kon ik leve' op de top mijner hoogste uren,
kon ik zijn, die ik zijn wil en doen, waar ik van droom.

Koor der kinderen van den Geest

Zóó is het. Konden we doen, waarvan we droomen,
voelden w'ons worden, wat we zoo graag willen zijn!
Maar tot de kern van ons wezen zijn we nog niet gekomen,
we dwalen nog altijd langs de buitenlijn.

Eén der kinderen van den Geest

Ach ik weet, dat gemeenschaps levende volheid,
voor mij zal blijven dicht en dood,

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

zoolang ik niet bereikte de kern van mijn wezen
en niet de bron der gemeenschap in mij zelf ontsloot.

Maner

O kindren, broedt toch niet aldoor over Uzelven!
Uw diepste wezen, ge vindt het in andren alleen;
ge vindt het, wanneer ge in zuivre drang naar gemeenschap
U zelf vergeet... Zijn Uw ooren doof voor 't geween
en geweeklaag, dat oprijst nu allerwege
en de aarde in een woud-van-zuchten verkeert?
Ziet ge niet, hoe, geperst in 't masker van pijn of verstarring
de menschengelaten hebben te bloeien verleerd?
Ziet, ziet rondom U de grauwe stoeten rijzen:
ziet hoe leven verschaalt in hun oogen, verebt in hun bloed;
luistert naar wanhoop, die achter hun schamele wijze
schreit in d'onpeilbare gronden van hun gemoed.
O ziet in hen alle edele krachten verwrongen,
voelt door hun lied-van-ellende de asch gestrooid,
van teere kinderverlangens en blinkend-jonge
verwachtinge' en droomen nooit ontplooid.
Begrijpt: *gij* zijt het, die in deze wordt gemarteld:
gij lijdt, *gij* worstelt, *gij* voelt U in hen vergaan;
het is *Uw* blad, dat neerhangt in hen, wreed gekarteld;
het is *Uw* kelk, die verdroogt eer open te gaan...

Verhalende stem

Toen zeiden de stiefkinderen der maatschappij hun wijze:
dat was als een vergrijzen, een verijzen...

Eerste halfkoor der stiefkinderen der Maatschappij

In de steden en schamele dorpen

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

groeit op ons verdoemd geslacht.
Wij zijn zij, die werde' uitgeworpen
om te zwerven in nood en nacht...

Toen vader en moeder paarden
was ons lot al beslist...
Wij zijn zij, waar op aarde
God noch duivel een plaats voor wist...

Nooit zou ons leven dragen
een knop, een bloem...
Vergeefs zouden onze handen vragen
dat, wat ik niet noem...

De dag is een stoppelveld
waardoor wij dolen.
Wij schamen ons voor het licht
en strompen, in duister verscholen.

Wij schamen ons voor de zon,
voor d' altijd onvermoeide winden,
voor de vroolijke klaterbron
en de peppels, de welgezinden.

Voor de vogels, die, als zij niet zingen,
nesten bouwen of voeden hun broed,
voor de geurende seringen,
voor alles, wat naar zijn aard *doet!*

Wij schamen ons voor hen
die nog werken mogen —

KINDEREN VAN DEN GEEST

Wij zien verachting voor ons
schampren in hun oogen.

Tweede halfkoor der stiefkinderen der Maatschappij

En wij, wij hebben sinds lang
verleerd ons te schamen...
Ziet onze handen: blank
als van een dame...

Wij hebben nooit gewerkt
en zijn te oud het te leeren.
Wij eten aan de trog
en dragen andermans kleeren.

We voelen ons grauw en suf
van louter verveling...
Komt jongens, trapt de boel in elkaar
en vooruit met de groote verdeling!

Geheele koor der stiefkinderen der Maatschappij

Eer onze moeder ons baarde,
was ons lot al beslist.
Toen God ons zond op de aarde
heeft hij zich leelijk vergist!

Verhalende stem

Toen zij die verrafelde stemmen hoorden
werden de kinderen van den Geest ontroerd;
de dag werd donker voor hun oogen.
Zij voelden zich medeschuldig aan het leed dier verstootenen
en in de beklemming, die hun harten had saamgesnoerd,

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

vonden zij lange tijd geen woorden.
Tot eindelijk één zei: „o vreeslijk zóó te leven,
met niets voor je uit, wat het leven waarde geeft.
Wrakhout zijn ze, aan leege oever achtergebleven.
Wij moeten hen van hun verstarring verlossen,
moeten hun hart verlossen van den dood der eenzaamheid.”
Stilte viel tusschen hen, als in avond-boschen.
Weerstand smolt weg in hun harten, zij werden bereid,
maar zij tastten nog naar de poort in donker, met bevende handen
en één van hen zei met een stem, die weinig trilde:

Eén der kinderen van den Geest

Helpen, dienen..., o dat wil ik, dat wilde ik
al lang, maar hoe dring ik door de wanden
der vreemdheid tusschen hen en mij?

Verhalende stem

Toen, opeens, rees een stem door de nacht...
was het een kreet, was het een klacht?
Uit die grauwe stoeten steeg zij omhoog...
Het was of een vogel, verschrikt, door de nacht opvloog...

Eén der stiefkinderen der Maatschappij

O help, ik zink wèg, ik voel mij vergaan...
O moeder, moeder,... O mijn verre kameraad...
Is er dan nergens een hand, die mijn hand wil grijpen?
Is er niet éenen mensch, die mij bij wil staan?
Zijn wij menschen dan als wolven geboren?
O neen, neen... verlangen naar gemeenschap splijt
mijn ziel, mijn hart... o, God, laat mij niet gaan verloren...
Laat mij niet in deze eenzame hel vergaan...

KINDEREN VAN DEN GEEST

Verhalende stem

Toen zij die stem, bevracht met het diepste verlangen hoorden,
werden de kinderen van den Geest zeer bewogen;
een dageraad bloeide open in hun oogen,
en één van hen vond tusschen tranen en woorden
het pad, waarlangs het hart stijgt naar het licht —
glans overvloedig dat bekommerd aangezicht:

Eén der kinderen van den Geest

O 't is de klopp van mijn eigen hart, die ik hoor;
mijn brandende dorst naar gemeenschap schreeuwt in hem;
o, nu is de weg vrij, gevonden het spoor
naar den mensch, den broeder, naar allen... O, heil!

Verhalende stem

En nog een andere stem
uit die kinderen sprak, en zijn spreken was zingen:

Eén der kinderen van den Geest

En heb ik dan iets meer kracht, heb ik iets meer licht,
doordat ik van 't erfdeel der menschheid een deel mocht
verwerven,
zoo deel ik die kracht voortaan met den broeder in nood, en
, dat licht
straal ik uit naar hem: wij zijn één in leven en sterven.

Verhalende stem

Maar de Maner sprak:

Maner

O, kind, laat U niet bespringen

KINDEREN VAN DEN GEEST

---

door overmoed. Bedenk: de taak blijft zwaar,
en des menschen kracht en wil zijn brooze dingen.

Verhalende stem

En de kinderen zeiden:

Kinderen van den Geest

Ach ja, 't is waar,
onze wil is goed, maar onze kracht blijft klein:
Moge de Groote Helper nooit verre zijn.

Verhalende stem

En zij dachten daarover na en zij begrepen:
een berg rijst hier, voor menschelijke kracht oversteil
en de punt van den menschelijken wil wordt nooit fijn genoeg
geslepen;
en zij wendden zich tot de Krachten-van-Heil,
die aan gene zij der natuurlijke sfeer ontspringen,
en beluisterde' in hun eigen diepten het zingen
van de heilige stemmen, en leerden den heiligen stijl.

Kinderen van den Geest

De diepte in! de diepte èn de verte!
Beproeve' elk in eenzaamheid zijn eigen kracht!
Niet opeengedrongen, als een kudde tamme herten
bij d'ingang van een park op voeding wacht.
Maar in de geheimenis van het woud gedrongen,
tot daar, waar geen vogel ooit zijn lied heeft gezongen,
tot op den bodem van de dicht beboschte kloof,
waar men het ruischen van heilige bronnen kan hooren,
en daar geworsteld, en herboren
te worden in een manlijk sterk geloof.

KINDEREN VAN DEN GEEST

En dan teruggekeerd naar de menschenmakers
— eerst het pad gemerkt, dat naar de diepte voert, —
je huis gebouwd aan den hoogen zoom der akkers,
waar men niet wordt àl te spoedig omsnoerd.
En dan, en dan, met wijdgestrekte armen,
in 't hart vuur genoeg om duizenden te warmen,
de rulle vlakten ingesneld —
roepend aldoor „broeders komt, o broeders tezamen,
tezamen” met een stem, die verstarde eenzamen
doet oprijze'en aansnellend over 't grauwe veld
herhalen den roep „ja samen, dit zocht ons leven
o broeders” — en eenzaamheid afstroopen, een vaal kleed,
en voelen de verstarring opgeheven,
en weenen van vreugde, dat ze weer kunnen weenen om leed.

O, komt, alle heerlijkheid des levens bloeit open
voor zielen, die, na lang te zijn gekropen
als wurmen in het enge levensspoor
ten leste verlangen-bevleugeld uitzwermen,
niet angstig vragend „wie zal ons beschermen?”
neen, wetend: alles wint, wie alles verloor.

De diepte in! En dan de verte besprongen,
steile wanden noch barre woestijnen geschuwd!
De bittere winden begroet als een adem van Gods longen
en vertrouwd: één wenk van zijn hand en de woedende storm
is geluwd.

Alle eeuwen dóór grift hij zijn wil in 't gebeuren.
Van God verlaten was geen dag en geen uur.
Verlaten zijn enkel de harten, die niet met opbeuren
zich dragen en vreezen den gloed van zijn zuivrend vuur.

KINDEREN VAN DEN GEEST

Verhalende stem

Zoo zijn de kinderen van den Geest
ingegaan tot de diepe sferen,
om de wegen te zoeken
naar de bron der Verbondenheid.
Een poos lang is het om hen stil geweest.
Ik weet niet, of allen vonden de Bron,
wèl zag ik enklen van hen wederkeeren
als menschen keeren van een plechtig feest.

Ik zag ze opgaan, naar waar maatschappij
hard is en ruw, waar harten worden gekorven,
ik zag, dat het licht in hun oogen niet was gestorven,
en mijn hart sprong op in mij.
Ik zag de lichtval spelen door hun haren
en zag hun glimlach en wist: dáár, waar zij waren,
daar groeide gemeenschap, ging grijze verenkling voorbij.

1935

EEN KLEIN SPREEKKOOR

Gevangenen vragen

Wij zijn zij, die stierven duizend dooden, —
zijn zij, voor wie in donkere bloedroode
vlammen-van-pijn, het leven onderging
en daaruit opstond, onherkenbaar ding.

Voor ons is gisteren dood, en zicht-naar-morgen
ommuurd... Er zijn enkel klauwen die worgen,
er is enkel bloed, er is enkel hel;
geen licht, geen zon, geen waterstroom, geen wel.

Geen stem troost zacht, geen behoedzame handen
wasschen de wonden koel, — God, hoe zij branden —
van gemarteld lijf, van gefolterde ziel,
die in de diepste put der wanhoop viel.

Er is niets. Niets? Ja toch: soms kan men hooren
tusschen smartgekreun en kreten van toorn,
een stem, zacht jublend, „kameraadschap lééft:
zij heeft val-in-vertwijfling overleefd.”

Kameraadschap: zij *is*. In deze hellen
ontsteekt ze nog een lamp, ontsluit zij wellen.
Haar handen weren af — ach, voor hoe lang —
dood's kille vingers; waanzin's wild gezang

doet haar zuivere zachte stem verstommen:
Kameraadschap: gezegende, uit de bronnen
van 's levens hart gevoed... Ja wij, o wij,
worde' in háár haast weer menschen; maar *gij, gij*

EEN KLEIN SPREEKHOOR

---

makkers, niet geklemd tusschen kerker-muren,
gij, niet verschroeid in pijn van helsche vuren,
gij, wier stem niet door worgers wordt gesmoord,
- waar blijft gij? Waar, waar, waar, waar blijft uw woord?

Wáár blijft zijn dreuning, die de kerkerwanden
doet wankelen? Wáár greep van makkerhanden,
waar klop van makkerhart, dat klopt zoo luid
„hier ben ik”, tot de poort zich half ontsluit?

Wij ligge' en smachte' en schreeuwe' in onze droomen...
Van u, door u, moet het wonder komen...
Kameraadschap... o dat uit haar de kracht
opsta, en rijzend — rijzend, worde *macht*.

Makkers antwoorden

Hier zijn wij, makkers... Vergeeft 't lange marren;
de smart, de zorg, deden ons half verstarren,
maar nu doorvaart ons weer levende stroom
van makkerschap... we ontwake' uit kille droom

van afzijdigheid en niet-durven-weten,
niet-willen-zien, in 't licht van ons geweten,
in een werkelijkheid waar men kreunt en schreit,
maar ook voor 't allerhoogste strijdt en lijdt.

Wij kusse' uw arme voeten wreed doorboord;
uw handen, slap als vogels, laf vermoord;
uw rug, nog bloedig van de geeseling;
uw bleeke hoofd, dat op uw schouder hing;

EEN KLEIN SPREEKHOOR

Heel uwe gemartelde menselijkheid
kussen w' in eerbied, schroom en teederheid;
dan varen we omhoog: gelofte stijgt
naar lippen, woordloos, uit een hart dat hijgt:

„Nu en altijd, willen wij bij u zijn;
willen meedrage' uw last, meelijde' uw pijn”, —
met u, tegenover uw beulen staan,
met u, door het dal-van-den-dood heengaan.

O laat het, tot de dag-van-vrijheid daagt,
ook onze makkerschap zijn, die u draagt!
laat, óók uit haar, nemen zijn loop de kracht,
die stroomend — stroomend zich verbreedt tot *macht*.

1936

GEEST VAN DEN MEIDAG

Eerste Jonge Socialist

De geesten van de Meidagen die waren
en zijn, en worden, staan in deze dagen
òp, de lucht is vol spanning van geluid.
Makkers, nu moeten we goed luistren,
om den zin te verstaan van 't duizendvoudig streven,
dat ons aan alle kante' omklotst...

Tweede Jonge Socialist

Mij dunkt, ik onderscheid drie stemmen. D'eerste
is heerlijk-vurig, fel-spontaan van klank...
Hoe vervoert ze mijn hart, al mis 'k in haar
die diepe allerdiepste resonnanzen
waarnaar ons verlangen zich strekt.
Van welke Meidagen zijt gij de geest?

Geest van den Meidag van weleer

Ik ben de geest
van vele blijde Meidagen die waren
in een donker weleer vol aarzlend licht,
het eenig feest der proletariërs
door heel het armelijke, grauwe jaar.
Een vloed van roode tulpen overstroomde
met hem den aardedag. In kleine kale kamers
van arbeiders trilde hun vurig hart,
op strate' en pleinen daverde hun gloed.
De grauwe ruimten van trieste lokalen
gloeiden feestlijk, waar hun zwerm binnenvloog.
Op het land lag de wei in gouden straling
van voorjaarsbloemen... Een speelsche jongen, stoeide
de wind, dapper straalde de zon

GEEST VAN DEN MEIDAG

---

vanaf den morgen, aan beloften rijk,
tot in den avond, die het kindje baarde
van zalige verzadiging.
Het glanzend woord der reednaars deinde
af en aan door de zilverblijje lucht.
„Vrede — wij zijn haar hoeders en beschermers.
„Gerechtigheid — wij brengen haar op aard.
„Welvaart voor alle’, almenschlijke gemeenschap.
„Tusschen de arbeiders van alle landen
„worde’ alle grenzen uitgewischt.”
In de trillende lucht bloeiden de woorden, —
over de warme aarde liepen de stoeten
van mannen en vrouwen in feestkleedij;
hun stap was lichter dan alle andere dagen,
hun gang be vleugeld door liefde en moed,
liefde voor makkers die zij nimmer zagen,
met wie zij voelden, saamgesmolten in
fel verlangen, brandende hunkering,
en wil te strijden voor de beet’re wereld.
In de extase van de samenkomsten
werd hoop zekerheid, als de wonderplant
der fakirs eensklaps wordt tot boom...
Allen dronken de zilvren woorden
met hun diep-innigen vertrouwden klank.
Allen gloeiden van deze zekerheid:
een schakel te zijn in den sterken keten
dien zij zelf spanden over de aarde...
In alle landen groeide ’t socialisme:
geweld noch list der heerschers hield het tegen;
als jonge arenden al die partijen
wier vleugels wiessen bij den dag...

GEEST VAN DEN MEIDAG

De sprekers op vergaderingen
voelden de vreugd dier zekerheid zoo machtig,
zoo overmachtig bonzen in hun hart,
dat zij dachten „'t gaat uit elkander springen
van puur geluk”, — O, zij hadden genoeg
aan dit beleven van de makkerschap,
dit rein en innig uur vóór de overwinning.
Zij voelde' in een ontroerde zielsbezinning
dat het goed voor hen zou zijn, nù te sterven,
en ook van de arbeiders waren er,
die de verlangens, na dat heerlijk zwerven,
inhaalden voor den dood, die heldre ster.

Eerste Jonge Socialist

Schoon was de geest dier Meidage' in 't weleer;
als alles toen, van kinderlijke schoonheid;
hun schoonheid straalt door d' eeuwigheid,
maar wij zoeken een andre schoonheid, zoeken
een stem, waarin het sterkste en diepste trilt:
verbondenheid met 't zijn, dat nu is, nu...
O laat zij rauw zijn en verscheurd door tweestrijd,
zoo maar dóórklinkt in haar dat eene, eene...

Tweede Jonge Socialist

Een stem duikt op in de geluiden-
zee smartlijk-verscheurd... Ik moet, ik moet haar vragen...
Van welke Meidagen zijt gij de geest?

Geest van den Meidag van vandaag

Ik ben de geest van een verscheurd vandaag
dat zich uitstrekt door heel een reeks van jaren...

GEEST VAN DEN MEIDAG

Zoo ge bang zijt voor 't schrijnen van den twijfel,
de knaging van een onderdrukt berouw,
dat aan het stroomende gevoel den weg verspert, —
zoo ge pijn vreest van onmacht en vertwijfling,
wendt u dan af van mij: ge kunt
de aanraking met mij dan niet verdragen...

Eerste Jonge Socialist

Wij vreezen niet... Wij willen iedre ervaring
van vaders, moeders, oudre broers
begrijpend meebeleve', om haar begrip
te voegen in den bouw van onzen Meidag...
Leer ons den zin van al die pijn,
die wroeging en dien rusteloozen twijfel.

Geest van den Meidag

Dat hun zin schijnt
niets dan zinloosheid, heeft mijn moed gebroken
en maakt mijn stem zoo dof en heesch.
Ik ben de geest der Meidagen van af
't vervloekte jaar, toen alles ons ontviel
wat we in ons zelve te bezitten waanden
aan kracht, aan liefde, aan zekerheid, aan moed,
toen in één dag alles verspatte in scherven,
verpulverde, verstoof... en liet ons achter,
innerlijk-gebroken, hulploos-zwak...
Waar wás de makkerschap bove' alle grenzen?
Zij bestond niet, zij was een waan geweest.
En met haar ondergang leek socialisme
naar verste verten te verscheemren... Hoe
vele Meidagen gingen op en onder

GEEST VAN DEN MEIDAG

---

waarin de hooge kracht van die zon: *waarheid*,
des reednaars woord niet meer zette in gloed,
en 't vuur ontbrak der stralende overtuiging?
D'arbeiders kwamen, hongerig naar iets
wat ze wel wisten niet te vinden...
Leugen was iedre klank van makkerschap,
zoolang in hunne harten broederhaat
de lucht bezwangerde met vuile dampen;
leugen het woord socialisme zèlf,
zoolang de eenen boven alles vreesden
te moeten springen in der tijden breuk,
en de anderen enkel van geweld
en chaos alle heil verwachtten.
O donkre Meidagen waaraan ontbrak
al wat ze heiligde in de oude tijden:
overstroomende liefde, blank heilsgeloof,
van moed en jonge kracht blinkend bewustzijn...
Geen durfde d' ander in 't gelaat te zien,
wanneer de oude heilige woorden klonken.
Voor som'gen hadden ze hun zin verloren,
andre krompen, als zij ze hoorden
ineen van schaamte, wroeging, smart.
Wel leefde, diep in 't hart begraven,
de oude hunkering naar eenheid voort,
wil tot vrede, verlangen naar gerechtigheid,
zij leefden voort als een begraven stad,
bedolven onder dikke lagen on-
geloof aan eigen kracht, vertwijffing.
Als vlinders wier vleugels beschadigd werden,
kropen gedachten hulploos-zwak
aan den rand van 't bewustzijn... „Ach,
66

GEEST VAN DEN MEIDAG

---

alles werd anders, dan wij het verwachtten
en zelve waren we anders dan wij dachten...
Wat drong ons, ontrouw te worde' aan de vlag?...
Grootsch is Rusland, maar vreemd en ons zeer ver.
Wij moeten volgen onze eigen ster"...
Zoo zijn veel Meidagen voorbijgegaan...
O kon ik anders, anders voor u staan...

Eerste Jonge Socialist

Een prille stem klinkt aan tegen mijn oor...
Ongevormd is ze en vol gaten,
als de stem van een jonge knaap,
maar een nieuwe toon klinkt daarin...
Het is de toon van dagbegin,
waarnaar ik hunkerde... Stuur u, o stem,
een geest, waarin de smart van gisteren
is overwonnen' en vreugd van morgen stuwt
zijn knoppe' omhoog?

Geest van den Meidag van morgen

Mij stuurt een geest, die growt
van wat is uitgewoond en uitgeleefd,
verwòrden... Ziet hoe alles trilt en beeft
aan mij: een oerkracht heeft mij aangeraakt,
mysterieuze, die de wereld maakt
eeuwig nieuw; menschheid zonder rust of duur
vooruit jaagt in 't grootsch levensavontuur
en stuwt omhoog... O droom, o eindloosheid
van streven naar 't eind van d'onmenselijke strijd,
naar eenheid, harmonie, gerechtigheid...
'k Ben met allen door wie, als zon door glas,
s*

GEEST VAN DEN MEIDAG

---

dit streven gloeit...

Eerste Jonge Socialist

Zeg mij, wie zijn zij...

Geest van den Meidag van morgen

Ik was

met de jeugd van Parijs, dien dag, dat Juligloed
omgloeide de betoogers. Rij aan rij
kwam op, de teekens weggedaan voor goed
die groep van groep plachten te scheiden... Blij
en sterk marcheerden zij, met hunne armen
hielden z' elkanders hals omvat
als om elkaar in 't gevaar te beschermen.
Eén roep steeg uit hun rije', één reuzenblad
verkondigde: „ziet makkers, socialisten,
de jeugd is één!” daar waar zij kwamen vloog
gejuich hen tegemoet; geheele risten
mannen en vrouwen weenden. Wie diè dag
beleefd heeft, en openstaat voor het worden,
kan iets der komende dagen verstaan;
gemeenschap komt zijn eenzaamheid omgorden:
hij sterft niet arm...

Eerste Jonge Socialist

Wij willen mèt hen gaan...

Maar zeg, met welke andren ge nog zijt...

Geest van den Meidag van morgen

Ik ben met makkers in de eenzaamheid
van de kazematten der tyrannie,

GEEST VAN DEN MEIDAG

---

met hen die voor anderen lijden, die
gemarteld worde' omdat zij 't moedigst streden.
Geen vurig rood ombloeit vandaag met gloed
hun bleek gelaat, hun gefolterde leden,
geen ander dan 't rood van hun eigen bloed.
Vandaag is voor hen als elke andre dag:
gang, lang en zwart, die doorworsteld moet worden.
D'onmenselijke knechten van 't gezag
loere' angstig rond... verstoort de doodsche orde
geen fluistring? neen, maar dit juist maakt hen bang,
dit gespannen zwijge'. Immers, haar triumfgezing
zingt door dat zwijgen makkerschap, haar lach
breekt er door heen... Ik draag hen door den dag.

Tweede Jonge Socialist

O, met wie zijt gij verder?...

Geest van den Meidag van morgen

Een gezin

werkeloozen zit in zijn trieste woning,
de gezichte' eender grauw... 'k Zet mij tusschen hen in;
'k druppel hun in mijn goudkleurige honing
van hoop en moed... Ziet, deze bleven trouw.
Kaal is 't vertrek, maar een bos roode tulpen
gloeit bij het raam. 'k Zegen den man, de vrouw,
de kindren; 'k jaag door hen in breede gulpen
mijn zekerheid; de zekerheid van hen
die gelooven, omdat zij zelf de steene' en
de bouwers zijn; ik blijf bij hen, ik ben
in hen, ik draag hen naar zalig vereenen
in 't morgenlicht...

GEEST VAN DEN MEIDAG

Tweede Jonge Socialist

Met wie zijt gij nog meer?

Geest van den Meidag van morgen

'k Ben met hen, die nu geestdrift nieuw be vleugelt,
zij dragen van een aarde in zich 't gezicht,
waarin hebzucht niet meer grist onbeteugeld,
maar allen zijn als één gezin... Hoe licht
gaan hun schreden, hoe helder-juichend stijgen
hun jonge stemme': „O menschen, ziet toch rond!
Brenge toch de waanzinnige angst tot zwijgen,
die menschheid in 't verleên aan satan bond.
Schaarschte is een spookbeeld uit vergane eeuwen;
met uitgestrekte armen op u af
komt overvloed, zoodra maar 't huilend schreeuwen
der angsten in u stil wordt. Ziet: haar staf
maakt alles groen"... Zij doen de cijfers léven,
breide' uit de plannen, door 't verstand geschift,
en in den Meistoet gaan ze, — om het even
in welke — niet vervoerd door felle drift,
maar vervuld van een wil, rustig-bezonken,
om te werken, heden, morge', elke dag,
aan 't rooien van de dorre, doode stronke' en
't planten der nieuwe stekken... Ziet, één vlag
omwuijt hen allen: mijne...

Tweede Jonge Socialist

O geest, met welke meer
zijt ge?

GEEST VAN DEN MEIDAG

Geest van den Meidag van morgen

Met d'onverzetlijke' in hun zachtheid
die afzwoere' als onreedlijk het geweld
en als onmenschlijk... Als de voorjaarsnacht spreidt
haar lichte wade, kom 'k tot elken held
in d'enge cel: ik droom met hem den droom
der witte legers van mannen en vrouwen
die dapper, overwinnend elke schroom,
in 's geestesmacht eens stellen hun vertrouwen.
'k Blijf ook bij hen... 'k Leef in velen verspreid:
in hen die 't geloof in den geest beleven,
die verwerkelijk der gerechtigheid
op aard, zien als de wet van 't Hoogste Leven,
èn in hen, die zuivre aandrift levenslang
naar makkerschap vervoert... 'k troost hen met zangen
van wording, stijging: één zijn ik en zij...
Wilt gij ook één worden met mij? Zeg, zal
ik u opnemen in mijn sterke blijheid,
die is, het streven naar de lichte vrijheid
der toppe' en de gebondenheid van 't dal?

Eerste en Tweede Jonge Socialist

O geest van den wordenden Meidag,
hoe konden w'u lang niet genaken!
hoe hebben w'in spanning gezocht!
Nu dringen we door tot uw blij-dag:
rondom bloeie' als bloemen de take' en
elke een stap is naar 't doel van de tocht.
Nu schrijden we, licht, in uw Meistoet
met duizende' onzichtbare makkers,
die gij riept, gelijk ons, tot de daad...

GEEST VAN DEN MEIDAG

Nu brengen wij allen den Meigroet
die werpe' in de donkere akkers
van heden, van morgen het zaad.

1936

VAN HENRIËTTE ROLAND HOLST-VAN DER SCHALK IS VERSCHENEN

LYRISCHE POËZIE

- Sonnetten en verzen in terzinen geschreven. 1895. Derde druk. 1922.
De nieuwe geboort. 1902. Vijfde druk. 1928.
Opwaartsche wegen. 1907. Derde druk. 1921.
De vrouw in het woud. 1912. Derde druk. 1923.
Het feest der gedachtenis. 1915. Tweede druk. 1917.
Het pantheon der menschheid. Afbeeldingen der ontwerpen van Dr. H. P. Berlage met een bijschrift in verzen door Henriëtte Roland Holst. 1915. Tweede druk. 1919. Fransche en Duitsche vertalingen van de gedichten zijn afzonderlijk verkrijgbaar.
Verzonken grenzen. 1918. Tweede druk. 1920.
Tusschen twee werelden. Waarin opgenomen Arbeid, een spel tot inwijding. 1923.
Heldensage*. 1927. Tweede druk. 1928.
Verworvenheden. 1927. Derde druk. 1929.
Vernieuwingen. 1929. Tweede druk. 1935.
Tusschen tijd en eeuwigheid. 1934. Derde druk. 1935.
Keur uit de gedichten, verzameld en van een inleiding voorzien door S. A. Baelde. Met twee portretten. 1928.

DRAMATISCHE POËZIE

- De opstandelingen*. 1910. Vierde druk. 1931.
Thomas More. 1912. Vierde druk. 1930.
Het offer. 1921.
De kinderen. Een feestelijk spel. 1922.
Arbeid. Een spel tot inwijding, opgenomen in: Tusschen twee werelden. 1923.
Kinderen van dezen tijd. Leekenspel in drie bedrijven. Tweede druk. 1931.
Wij willen niet. Een anti-oorlogsspel. 1931.
De moeder. Een leekenspel. 1932.

De roep der stad. Een leekenspel. 1933.
Der vrouwen weg. Spreekkoor in drie deelen. 1933.
De stem die roept. Zes kleine spelen en koren. 1936.

BIOGRAFIE

Jean Jacques Rousseau*. 1912. Tweede druk. 1918.
De held en de schare, een verbeelding van Garibaldi en de Italiaansche
vrijheidsbeweging*. 1920.
Tolstoi. Zijn wezen en zijn werk. Met een portret in houtsnede door
J. Franken Pzn. 1930.
Gustaaf Landauer. Zijn levensgang en levenswerk*. 1931.
Guido Gezelle*. 1931.
Herman Gorter*. 1933.
Rosa Luxemburg. Haar leven en werken. Met een portret, een facsimilé
en vijf brieven. 1935.

GESCHIEDENIS, SOCIOLOGIE EN PHILOSOPHIE

Kapitaal en arbeid in Nederland. 1902. Vierde verbeterde druk uitgebreid
met een tweede deel. 1932.
De revolutionnaire massa-aktie. Een studie. 1918.
De maatschappelijke ontwikkeling en de bevrijding der vrouw. 1914.
Uit Sowjet-Rusland. Beelden en beschouwingen. 1921.
Tweede druk. 1922.
Over dramatische kunst. Met 30 afbeeldingen en een register. 1924.
Over leven en schoonheid*. Opstellen over aesthetische en ethische
onderwerpen. 1925.
Communisme en moraal*. 1925.
De geestelijke ommekeer en de nieuwe taak van het socialisme*. 1931.
De crisis der westersche kultuur*. 1933.
Poëzie en maatschappelijke vernieuwing*. 1935.

De met * gemerkte werken zijn niet bij W. L. & J. Brusse's Uitgevers-
maatschappij N.V. verschenen.

INHOUD

Hymne aan het leven	Blz.	5
Lijden	„	25
Een klein kerstatorium	„	34
Kinderen van den geest	„	43
Een klein spreekkoor	„	59
Geest van den Meidag	„	62

